

KOTIMAA

Luonnonvarat: Maailman ylikulutuspäivä on joka vuosi aiemmin

Lasse Nordlund elää omavaraisena. Tämän vuoksi häntä on netissä haukuttu omaan napaan tuijottavaksi sosiaalipummiksi ja petturiksi.

Omavaraiseksi voi opiskella pian koulussa

Valtimolle perustetaan Omavaraopisto, joka opettaa ihmisiä riippumattommiksi yli äyräiden elävästä yhteiskunnasta ja vähentämään kustannuksia tuleville sukupolville.

Ann-Mari Huhtanen HS

Valtimo

VALTIMON metsässä sijaitsevasta huussista puuttuu vessapaperi. Sen sijaan on rahkasammalta.

Ei ole juoksevaa vettääkään, tai tavanomaisia ruokia. On härkäpapuja, perunoita ja herneitä.

Kahden päivän aikana sitä on silti kaivannut tuskin mitään. Lihaakaan. Se on itse asiassa tyynnyttävä tieto, elämehän täällä hetkellä yli äyräiden.

Viimeisen sadan vuoden aikana energiakulutuksemme on yli kymmenkertaistunut. Kasvu perustuu fossiilisten polttoainoiden käyttöön, mutta raja on vastassa: YK:n mukaan kuljemme kohti jo yli kolmen asteen lämpenemistä.

Jos haluamme, että elämä säilyy, 80 prosenttia tunnetuista fossiilivaroista on jätettävä maan sisään, kertoo arvostetussa *Nature*-tiedejulkaisussa julkaistu tutkimus. Se tarkoittaa lähes varmuudella jostain luopumista.

Siksi jonkin olisi muututtava. Ihmisen. Tätä mieltä on huussin omistaja, yli 30 vuotta omavaraisena elänyt yhteiskuntakriitikko

Lasse Nordlund. Hänestä suurin ongelma on ihmisen kyvyttömyys hyväksyä vähähiilinen yhteiskunta.

Nordlund on opetellut vähän kuluttavan elintavan kantapään kautta. Nyt hän haluaa opettaa sen muille.

Hän ja kumppaninsa Maria Dorff ovat perustamassa Kainuun opiston kanssa Omavaraopiston, joka kouluttaa ihmisiä riippumattommiksi. Ensimmäisten opiskelijoiden on tarkoitus aloittaa keväällä 2020, mutta opistoa rakennetaan jo talkoovoimin.

PÄIVÄÄ aiemmin puolivalmiin hirsitalon pihalla puuhastelee hulmutukkainen mies, joka on pukeutunut valkoiseen peltavaan. Tulee mieleen Järnefeltin *Kaski*. Ilmassa tuoksuu männynpihka, jossain naksutelee haarpääsky, maantie ei tänne kuulu.

Talkoolaiset ovat keräämässä sammalta, jota Nordlund levittelee pressun päälle kuivumaan.

”Vessapaperiksi ja eristeeksi hirsien väliin”, hän jutustelee ja viittaa taloon, jota on rakentanut kuusi vuotta.

Nordlund on hylännyt sen aieneellisen ja ajatuksellisen perus-

tan, jonka voittamattomuuteen me muut haluamme romahduskenkin uhalla uskoa.

Hän elää luontaistaloudessa lähes kokonaan rahatalouden ulkopuolella eli ei maksa veroja eikä nosta työttömyystukea. Töitä hän tekee keskimäärin neljä tuntia päivässä, kirjaimellisesti perheen ruokkimiseksi.

Näin hän irtisanoutuu talouskasvuun sekä tarpeiden luontiin perustuvasta yhteiskunnasta ja minimoi elintonsa kustannukset seuraaville sukupolville.

ENSIMMÄINEN vaivaava ajatus tuli varhain. Helsingissä syntynyt, Hampurissa kasvanut Nordlund koki jo teini-iässä olevansa pikemmin tarkkailija kuin huoleton hauskanpittäjä.

Kun lukio ja ulkoa tuleva ohjaus sitten päättyi, hän tajusi, ettei osannutkaan määrätellä paikkaansa yhteiskunnassa. Nordlund pohti kyllä fysiikan opintoja, muttei palkkatyö, asuntolaina ja auto eli asiat, joiden varassa normaali lepäsi, tuntuivat tyhjiltä ja nykyjärjestelmä liian itseohjautuvalta.

Jos halusi säilyttää omantunnon, oli keksittävä jotain muuta. Vastaus löytyi tädiltä joululah-

Kuka?

Lasse Nordlund

- Syntynyt 1965 Helsingissä saksalais-suomenruotsalaiseen perheeseen.
- Muutti 8-vuotiaana perheensä kanssa Hampuriin.
- Tuli Suomeen 25-vuotiaana harjoittamaan omavaraisuutta.
- Kirjoittanut kirjan *Elämämme perusteista* (Palladium) Maria Dorffin kanssa.

jaksi saadusta bestselleristä, jossa kerrottiin, kuinka vaikkapa puutyynnyri tehdään.

Kun Nordlund oli 25, hän tuli Suomeen. Täällä hän päätyi lopulta Valtimolle vanhempiensa ostmalle 65 hehtaarin tilalle, jonka hankintaan Nordlundkin osallistui pienillä säästöilläään.

Hän raivasi pellon ja ryhtyi työhön. Hän kokeili myös lampaidenkasvatusta todetakseen, että siinä panos-tuotto-suhde oli viljelyä heikompi. Metsästääkin hän yritti, muttei osannut.

”**TUONNE** harjun päälle nousee mökkejä”, Lasse Nordlund sanoo ja osoittaa metsään.

On opiston tuluskierroksen aika.

”Vaikeampia olosuhteita kaipaavat voivat mennä tuonne”, hän jatkaa ja viittooo pohjoiseen, ”ja kaivaa siellä vaikka kuopan itselleen.”

Se on ilmeisesti vitsi, sillä Nordlund naurahtaa.

Hän ja Dorff, jonka ansiosta opistoa puuhataan ja joka toimii myös sen pääopettajana, tietävät, että luopumiseen tarvitaan aikaa. Muuten tulee nopeasti ahdistus. Parhaillaan koivusavotassa olevan Dorffin mukaan hedonismien keskeltä tuleva tarvitsee ”varaventiileitä”.

Siksi mökkeihin tulee aurinkosähköä, ja kun jollain opiskelijalla on syntymäpäivät, saa hän tahtoa illalliseksi mitä vain, jollei nyt ihan simpukoita.

Survivalismista, johon Nordlund kuopilla viittasi, ei sinänsä ole kyse.

”Tarkoituksena on tarjota ikkuna toisenlaiseen toimintamalliin. Auttaa ihmisiä hahmottamaan resurssija, ikään kuin taikainopettaa heitä kokemuksen

TOUKO HUJANEN

◀ Pekka Pellikka (vas.), Hanna Oksanen ja Juli Varila raivaustöissä. Omavaraopiston rakentamiseen on saatu hanketukea, mutta paljon tehdään talkoin.

▶ Maria Dorff hakee kompostijätettä perunapelloon. Koneita työtä tekevän ei kannata ahnehtia tai raivata enempää peltoa kuin jaksaa korjata satoa. Muuten se jää maahan.

▶ Omavaraiseksi oppii kokeilemalla.

▶ Taina Peltonen (vas.) ja Pekka Pellikka puun kaadossa. Pellikan mielestä moni sulkee silmänsä maailmanmenolta, sillä totuus on liian kipeä. "Mieluummin sitä purkaa tuskaansa yhdessä johonkin kuin passiivittuu yksin kotona."

kautta ymmärtämään, mistä asiat tulevat", Nordlund summaa.

Toisin sanoen ihmisille opetetaan, mistä energia ja ruoka tulevat ja millaisia panostuksia niihin tarvitaan. Jotta porkkana ei olisi vain se Alepasta saatava 90 senttiä kilolta maksava pussi.

Ongelmana Nordlundin mielestä on, että talousjärjestelmämme on irrottanut hyödykkeet niihin käytetystä energiasta ja sen todellisesta arvosta. Omavaraiselle esimerkiksi lämpö ei ole vain jotain, joka tulee kerrostalon patterista säättämällä. Hänelle lisäasteet tarkoittavat lisää metsätöitä. Siksi hän mieluummin pukee päällensä lisä villapaidan kuin heittää puuta pesään.

"Kun ihmisillä on fyysinen kokemus kulluttamiseen, hän osaa tehdä vastuullisia päätöksiä."

Puolivuotisella kursilla opetetaan myös käytäntöä: käsitöitä, taimien kasvattamista, kalastusta, vesien talteen keräämistä. Opiskelijat oppivat vuorovilljelyn salat, kuten myös sen, miten sato kerätään talteen, lajitellaan ja säilötään oikein. Kierrätysmaatalouden, jossa ihan kaikki kerätään talteen. Myös virtsa, lannoitteeksi.

Jonkin olisi muututtava. Ihmisen.

"Puhumme myös omavaraisuuden psykologisesta puolesta. On ihmisiä, jotka ovat lähteneet tähän ja ylikuormittuneet. Itselle pitää olla armollinen."

Vuosien aikana Nordlund on oppinut, ettei itseään kannata rikkoa "ramboilulla". Toisin kuin hiileen varaavassa kapitalistisessa järjestelmässä, jossa kasvun tarve on kiihtynyt ja johtanut kolonisaatioon, luontais-taloudessa ei kannata ahnehtia.

Kaikien opetuksen tavoitteena on, että muutos – niin halutesaan – olisi helpompi. Jos joku haluaisi asettua vaikkapa hiljennälle maaseudulle pari kymppiä maksavaan rintamamiestaloon asumaan, se ei jäisi haaveiluksi.

Kainuun opiston kontolle jäävät hallinto ja vastuut. Se muun muassa järjestää haut ja hoitaa kurssimaksut, vakuutukset ja vierailijain opettajien palkanmaksun. Nordlund ei halua opetuksistaan palkkaa. Tietenkään.

POLULLA vastaan tulee talkoolaisia petkeleitä olallaan. He ovat saaneet kuorittua kaarnan mähynistä, jotka kaadettiin edellisyksyn talkoissa. Niistä rakennetaan kokoontumistila.

"Voittajafilis", Taina Peltonen huikkaa ohi kulkiessaan.

Peltonen on opiskellut ympäristöpoliittikkaa ja kertoo kokeneensa ympäristökonsultti- ja organisaatiomaailman. Talkoot ovat hänelle "terapiata", jotain konkreettista.

Hän, kuten monet talkoolaisista, ovat sitä mieltä, ettei länsimainen individualistinen kultutus- ja elämäskulttuuri ole kestävällä pohjalla. Heille romahdus on mahdollista lähitulevaisuutta eikä jotain, joka tapahtuu ehkä satojen vuosien päästä.

Tämän tiedostaminen aiheuttaa ahdistusta, mihin talkoot ovat mitä mainiointia vastalääkettä, muutama heistä kuvailee.

Tainan äiti Kaarina Peltonen on vivunnut kaksi päivää kantoja turvemaasta, josta tulee opiston perunapello. Peltonen on puutarhailminen ja alkanut eläkkeellä pohtia paluumuuttoa maalle.

"Sehän näyttää ihan pellolla", Nordlund huudahtaa Peltoselle ohi kulkiessaan.

"Voidaan laittaa tähän kyltti, että tämän raivasi Kaarina", hän tokaisee ja saa Peltosen nauramaan.

Aika erikoista. Toisin kuin talkoissa yleensä, kukaan täällä ei vaikuta tekevän töitä vastentahtoisesti talkookaljoja varten. Hikipäissään raatavat ihmiset vaikuttavat jopa... onnellisilta.

TÄLLÄISEN alkukantaisen elämänilon leviämiseen Lasse Nordlund kai tähtääkin. Se erottaa hänet Pentti Linkolasta.

Vaikka molempien mielestä ihan kaikki on pielessä ja loppu tuloillaan, Nordlund on humanisti eikä Linkolan tavoin vihaa vaan haluaa ihmisille hyvää. Siksi heillä ei Nordlundin mukaan ole oikein sanottavaa toisilleen, vaikka tuntevatkin.

"Hänellä on misantrooppinen

näkemyks, minulla ihmismyönteinen. Hän kohdistaa yhteiskuntaan liittyvän pettymyksensä ihmiseen, jonka näkee tavallaan evoluution virheenä", Nordlund sanoo.

"Minä taas ajattelen, että vaikka istumme kaikki Titanicissa, ollaan edes yhdessä kunnolla."

Toinen ero on se, että vaikka opistossa opetetaan jälkifossiilisia käytäntöjä, Nordlund ei halua saarnata dystopiaa. Syy: tuho ajattellessaan ihmiset helposti joko kieltävät tosiasiat tai sitten alistuvat ja ajattelevat, että turha sitten tehdä mitään.

KELLO kuudelta Nordlund lähtee päätalon pihalle soittamaan lehmänkelloa: ruoka-aika.

Tusina talkoolaista kokoontuu pienen hirsimölin pöytäan, johon on katettu härkäpapuja, kastiketta ja nokkosmuhennosta. Leivän päälle on myös voita ja juustoa.

Dorff ostaa niitä ja kananmunia kaupasta, maito saadaan lähimaatilalta. Muuten syödään sitä, mitä maa antaa.

Aiemmin Nordlundin pöydässä

JATKUU SEURAVALLA SIVULLA ▶▶

KOTIMAA

Energiankulutus

TOUKO HUJANEN

Iltaisen keskustellaan ja leikitään. Talkoot ovat jossain määrin voimanponnistus isännälle (oik.), sillä Nordlund on luonteeltaan syrjäänvetäytyvä. Viime syksynä hän stressasi jopa niin, että oli vaikea pitää hymyä. Tänä vuonna oli jo helpompaa, kun moni osasi talkootöitä jo ennestään.

Nordlund kylvettä Justusta.

Illalla mennään letkajenkkaa ja improvisoidaan.

Arttu Aula (vas.) ja Petteri Tuovinen saunajäähyllä.

▶ JATKOA EDELLISELTÄ SIVULTA

ei ollut esimerkiksi voita, mutta perheen tulo on muuttanut omavaraisuuden sekataloudeksi. Vaatteiden tekeminenkin on ajan puutteen vuoksi saanut jäädä.

On muitakin myönnetyksiä. Nordlund käyttää kirjastoa ja tarvittaessa hammaslääkäriä tai terveyskeskusta, eli hyödyntää kritisoimaansa järjestelmää joiltain osin. Nuorin lapsi Justus, 4, on tänä keväänä ollut päiväkodissa, Aamu, 11, käy koulua.

Dorffilla on toiminimi, jolla hän tekee käsitöitä myyntiin. Aiemmin hän teki opettajansijaisuuksia. Hänestä on typerää, että jotkut odottavat täydellistä askeesia ja yrittävät lannistaa.

Kun kertoo, että pyrkii kohtuullisuuteen ja minimalisointiin, moni ajattelee, että siinä pitää olla täydellisen. On huomautettu, että käytäthän sitä ja tätä. Niin käytän, olenhan syntynyt tähän yhteiskuntaan", hän puuskahtaa.

On selvää, että perhe on tuonut myös Nordlundin lähemmäs yhteiskuntaa ja opisto tuo yhä lähemmäs. Hän on jo joutunut luopumaan ideaaleistaan esimerkiksi auton suhteen.

Tänäkin läheiseltä purku-

työmaalta on haettu tiiliä, mutta eihän niitä tai muita lahjoituksia voi pyörällä ja kärryllä kuljettaa. Rakentamiseen ja kehittämissä työhön on haettu myös hanke-tukea. On saatukin.

Niin ikään neuvottelut viranomaisten kanssa ovat olleet hui-ma hippy, johon on kuitenkin kaikki syyt. Omien sanojensa mukaan Nordlund ei voi istua onnellisesti veistämässään talossa, kun ympärillä kiehuu. "En ole pyrkinyt omavaraiseksi vain, jotta saisin syödä omia porkkanoita."

IHMISET pesivät vadissa astiansa ja siirtyivät sitten vilteineen ulos nurmikolle. Taivas on ilta-ka-deksalta yhä heleänsininen kuin toivoa olisi.

Justus hännää lähihoitajaksi valmistunutta Pekka Pellikkaa ja kättään tätä leikkimään sotaa. "Mä tapan sut", Justus sanoo ja tähtää jonglööräuskeilalla Pellikkaa, joka selittää, ettei saa.

Seuraa iltaohjelmaa, Nordlund puhuu ikääntymisestä. Omista kokemuksista kertominen vaikuttaa hänelle tyypilliseltä, mitä muutakaan sitä yksin metsässä kuin tarkkailla kasveja, tarkkailla itseään.

Tutkijoiden tavoin Nordlund

"En ole pyrkinyt omavaraiseksi vain, jotta saisin syödä omia porkkanoita."

Lasse Nordlund

kaipaa silti yleispeätevyttä ja unelmoi pienestä "metsäyliopistosta", jossa lääketieteestä etsittäisiin jälkifosfiilissa ajassa toimivia käytäntöjä. Tutkijoukoista löytyykin myös akateemikkoja, kuten taloustutkijoita.

Viime syksyn talkoissa kuultiin esimerkiksi Bios-tutkimusryhmän Teré Vadenia Tolstoin ja Gandhin omavaraisuusajattelusta. Toissailtana filosofi-tietokirjailija Antti Salminen puhui energiasta ja energiasta.

Energia on Nordlundinkin ajattelun lähtökohta. Toisin kuin luultiin, tekniikan ja työnjaon kehittyminen ei ole johtanut energian säästymiseen. Päinvastoin.

Nordlundin mukaan nykyinen talusajattelu ei kuitenkaan huomioi sitä, että resurssit voivat loppua vaan lähtee siitä, että aina löytyy korvaaja. Uusiutuvat energianlähteet eivät meitä kuitenkaan pelasta, hän sanoo.

Esimerkiksi biotalous on hänestä täyttä fuulaa, "samaa jos laskisi hyötyä siitä, kuinka paljon huonoja hampaita ihmisillä on".

Hallituksen kärkihanke biotalous tekee Suomesta ilmastomuutoksen vapaamatkustajan, se on totta. Tutkijoiden ja valtioneuvoston selvityksenkin mukaan suunnitellut metsähakkuut vesittävät päästötoimenpiteet.

Mikään teknologinen ratkaisu ei myöskään poista sitä tosiasiaa, että meidän tulisi joka tapauksessa vähentää kulutustamme, Nordlund huomauttaa. Toisin kuin jotkut päättäjät, hän ei usko, että kapitalistista talusjärjestelmää voi muuttaa ympäristöystävälliseksi, sillä päästöt johtuvat kasvusta.

Sisäministeri Petteri Orpo on

esimerkiksi sanonut, ettei ilmastomuutosta ratkota ilman taluskasvua. Hän uskoo, että teknologia ja vastuullisuus päätöksissä ohjaavat vielä siihen, että päästöt irtautuvat taluskasvusta.

Nordlundista tämä ei ole muuta kuin itsepetosta.

MUTTA mikä meidät sitten pelastaa? Se, että kaikki alkavat viljellä ruokansa ja lämmittää talonsa puilla?

Myöhään iltaan jatkuneen musisoinnin jälkeen herätään selkeään aamuun. Kun puurot on syöty, kaikki painuvat metsään. On kuuma.

Iltapäivällä Dorff hakee Justuksen tarhasta ja alkaa tehdä illaksi hernekeittoa. Laverilla istuva Justus suree loukkuun jääneen hiiren kohtaloa: "Miksi se piti tappaa", "Hiiri ei tykkää siitä, että se tapetaan", "Ei saa tappaakaan".

Ei tämä puuhastelu maapallon ongelmia ratkaise, eivätkä Nordlund, Dorff ja talkoolaiset kai siihen uskokaan. Vaikka ihmiset vaikuttavat olevan yhä ympäristötietoisempia, on maailman ylikulutusväki vuodelta yhä aiemmin.

Tietoiseksi itsensä määrittelevätkin lentelevät jouluksi Thaimaahan joogaamaan ja kavereiden kanssa kesän alussa Primaveraan juhlimaan. Kunhan ei nyt lihaa syö, ainakaan nautaa.

"Tydyttävätkö ne päästöhyvikset sitten", Dorff ihmettelee.

Jonkinlaista muutosvoimaa tässä silti on. YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön (FAO) mukaan pienviljelijöillä on merkittävää ilmastomuutokselle, sillä pelot elvyttävät maaperää ja voivat jopa toimia hiilinieluna.

Ja jos ei muuta, Dorff ja Nordlund tarjoavat hyvää tuottavan vaihtoehdon. Sen ydin on, että ihminen luopuu asioista omasta tahdostaan, Dorff sanoo ja kertoo totutelleensa siihen vähitellen ja takaportteja jättämällä.

Kuten pitämällä pastapussia ja tomaattikastiketta kaapissa valmiina. Jos joskus tekee mieli.

"Se on näennäinen mahdollisuus, jota loppujen lopuksi tulee harvoin käytettyä."

Dorffilla on siis kova itsekuuri. Mutta eikö ongelma ole se, ettei moni pysty houkuttuksen edessä hillitsemään itseään, vaikka tietäisi, miten siinä käy? Eikö mahdollisuus valita pitäisi poistaa?

Juuri näin, sisään tullut Nordlund vastaa. Jos pihalla on auto, ihminen valitsee sen herkemmin kulkupeliksi kuin pyörän. "Ihminen pyrkii luonnonstaan mukavuuteen ja helppoon elämään", Dorff myöntää.

Sitten käy ilmi jotain yllättävää. Nordlund sanoo olevansa heikko, kuten me muutkin. Siksi hän tuli tänne, suojaan itseltään.

"Jos näen Marian suklaan, hänen täytyy piilottaa se. Minulla ei ole tarpeeksi voimaa rajoittaa itseäni. Mutta koska minulla ei ole rahaa, en voi ostaa vaikkapa tupakkaa, jolloin minulla ei ole ongelmaa", hän kuvaa.

"Toisin sanoen mahdottomuudet suojaavat. Minulla ei ole mahdollisuutta epätoivottuun käytökseen, vaikka haluja olisi."